

PERS

Walter Rudolf LEONHARDT,
Journalismus und Wahrheit,
Edition Reich, Luzern, 1976, 167 blz.

Voorliggende publikatie is geen praktische handleiding of de weergave van onderzoeksresultaten, maar een filosofische reflexie over journalistieke waarheid.

Als plaatsvervangend hoofdredacteur van het Duitse weekblad *Die Zeit* is Leonhardt ook bij de Pilatus-vraag «Wat is waarheid?» beland. Om hierop een antwoord te kunnen formuleren beschrijft hij acht verschillende waarheden, namelijk de waarheid van de taal, de objecten, de getallen, het verstand, het gevoel, de smaak, de getuigenissen en tot slot de journalistieke waarheid.

De filosofische waarheid verschilt van de journalistieke waarheid daar deze laatste praktisch, inzichtelijk en voor iedereen verstaanbaar moet zijn. Of met het voldoen aan deze elementen het journalistieke waarheidsprobleem opgelost is lijkt nogal simplistisch, maar is een eerste stap naar het verstaan en begrijpen van journalistieke arbeid.

C.L.B.

Klaus SCHOENBACH,
Trennung von Nachricht und Meinung. Empirische Untersuchung eines journalistischen Qualitätskriteriums.

Verlag Karl Alber, Alber-Broschur Kommunikation Band 5, Freiburg/München, 1977, 183 blz.

Het objectiviteitsprincipe ten aanzien van de berichtgeving is niet steeds zo scherp gesteld geweest als heden het geval is. Welke relatie er bestond tussen een nieuwsbericht en een opinie- of meningsweergave in de Duitse media wordt door Schönbach in een korte historische schets toegelicht. Hoe deze relatie in de 18e en 19e eeuw ook moge geweest zijn, sedert 1945 zijn de massamedia in Duitsland onderworpen aan de objectiviteitsnorm die stelt dat nieuwsberichten en opinie die elkaar moeten gescheiden worden.

De berichtgeving over de Berlijn-onderhandelingen in de lente van 1971 leek Schönbach uitermate geschikt om na te gaan in hoeverre de Duitse media zich naar deze norm richtten. De gehanteerde onderzoeksmethode is een inhoudsanalyse van de berichtgeving over deze onderhandelingen in ARD, ZDF en 20 dagbladen. De bekomen resultaten worden dan door

de auteur nader geanalyseerd. Modellen uit de organisatie-theorie en groepspsychologie worden gehanteerd om de mechanismen te kunnen verklaren van synchronisatie tussen nieuws, commentaar en opinie. Hierbij wordt enerzijds rekening gehouden met het verbod van samenvoeging van nieuws en opinie en anderzijds met de scheiding tussen nieuws en opinie als een norm die een eenzijdige keuze en opmaak van informatie wil verhinderen.

De serie Alber-Broschur Kommunikation blijkt stilaan een waarborg te zijn voor kwaliteitsliteratuur op communicatiegebied.

C.L.B.

André CABANIS,

La presse sous le consulat et l'empire (1799-1814),

Société des Etudes Robespierriest, Paris, 1975, 354 blz.

De eerste die op een doordachte en zelfdertijd geraffineerde wijze de pers als politiek wapen gebruikte, was Napoleon. Door zijn toedoen werd de pers 'een vierde macht', Napoleon beschouwde de pers niet alleen als een handig middel voor zijn politieke loopbaan: kranten waren voor hem een wapen tegen binnen- en buitenlandse tegenstrevers. Censuur en propaganda zijn dan ook twee basisbegrippen voor de napoleontische pers. André Cabanis heeft zijn boek in twee delen opgesplitst. In een eerste deel beschrijft hij de personering onder Napoleon, haar situatie en werking; in een tweede deel toont hij aan hoe de kranten werden gebruikt om het publiek te (mis)leiden.

J.S.

Roger GRENIER,

La salle de rédaction,

Gallimard, Paris, 1977, 210 blz.

Enkele poëtische en gratuite bespiegelingen over het journalistenleven.

J.S.

Klaus Rainer ROHL,

Vijf vingers maken nog geen vuist,

Het Wereldvenster, Baarn, 1976, 228 blz.

Dit boek is in de eerste plaats de geschiedenis van het linkse tijdschrift 'Konkret', dat in het Duitsland van de zestiger jaren een belangrijke rol speelde als woordvoerder en stimulator van de buitenparlementaire oppositie (APO). Als uitgever van 'Konkret' en ex-echtgenoot van

Ulrike Meinhof kan Klaus Rainer Röhl beschouwd worden als een bevoorrecht getuige die jarenlang de politieke ontwikkelingen in de Duitse bondsrepubliek op de voet volgde en wiens grote bekommernis het was om niet alleen een links, maar vooral een leesbaar en verkoopbaar blad op de markt te brengen. Dit alles zeer subjectief, eerlijk, geladen en nuchter tegelijkertijd.

J.S.

POUR,

La presse, outil d'information et d'éducation ?,

GREP, Paris, septembre-octobre 1976, 84 blz.

De invloed van economische en politieke machten op de pers valt niet meer te ontkennen. Met op de achtergrond de huidige evolutie in de Franse perswereld, die zich vooral kristalliseerde rond Robert Hersant, tracht deze bundel een antwoord te geven op een aantal prangende deontologische vragen: bestaat er een informatievrijheid?, kan men informeren zonder te formeren?, welke zijn de mogelijkheden en beperkingen van de pers als informatiemedium? Daarnaast kijkt men naar de haalbaarheid van een aantal horizontaal gestructureerde alternatieven.

J.S.

Nico SCHEEPMAKER (red.),

Grafisch Nederland 1976. Vrijheid van drukpers,

Koninklijk Nederlands Verbond van Drukkerijen en de Vereniging van Grafische Reproductie Ondernemingen, Amsterdam, 1976, 105 blz., geïll.

Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van het Koninklijk Nederlands Verbond van Drukkerijen werd het themanummer van Grafisch Nederland gewijd aan de 'Vrijheid van drukpers'. Naast een overzicht van de vrijheid en onvrijheid van drukpers in Nederland, België, West-Duitsland, Engeland, Frankrijk, Spanje, de Sovjet-Unie, Griekenland, Turkije en Zweden; worden er een aantal deelaspecten behandeld: censuur in de oorlog, bijwerken van foto's en affiches, politieke cartoons, verboden kunstwerken, de katholieke censuur in de jaren vijftig, censuur in het stripverhaal, filmcensuur, een gesprek met uitgever Van Oorschot over censuur in de boekenwereld... Het geheel is weinig diepgaand, misschien interessant als eerste kennismaking. Door de a-historische en idealistische benadering

van bepaalde auteurs - bijvoorbeeld de bijdrage van K. van het Reve over de Sovjetpers - moet de inhoud soms sterk gerelativeerd worden. Ook komen een aantal fundamentele problemen niet aan bod: de invloed van de reclame op de vrijheid van drukpers, en in hoeverre kun je van drukpersvrijheid spreken als het economisch onmogelijk is zijn mening op dezelfde manier uit te dragen als de bestaande dag- en weekbladen... Dankzij de luchtige en originele opmaak is het wel een tijdverdrijvend kijkboek geworden.

J.S.

Werner KIRST,

De Krant,

(vertaling uit het Duits), Vizier-reeks, Davidsfonds, Leuven Heidelberg-Orbis, Haselt, 1975, 47 blz., geïll.

Dit informatief jeugdboek is een speurtocht in het krantenbedrijf, waarbij het ganse produktieproces (van nieuwsagentschap tot distributie) uitvoerig en aanschouwelijk wordt belicht. Tevens komen ook analoge thema's aan bod, zoals het ontstaan van het nieuws, het lezen van de krant, het aanleggen van een knipselarchief en het maken van een eigen schoolkrant.

De verhaalvorm (met vinnige dialogen) en de vele didactische foto's (waarvan ruim één derde in kleur) geven dit boekje een

boeiend en aantrekkelijk karakter.

Daarom is het jammer dat de jeugdige lezer wel (degelijk) geïnformeerd wordt over het «technisch» proces, maar niets verneemt over de meer «inhoudelijke» dagbladproblematiek zoals strekking, objectiviteit, censuur, concentratie, enz. We vragen ons ook af of het niet mogelijk was deze Nederlandse vertaling tevens te transponeren op Belgische en Vlaamse toestanden. Nu hebben zowel de teksten als de illustraties uitsluitend betrekking op de buitenlandse pers. Een kans om de jeugd ook meer vertrouwd te maken met onze eigen perssituatie ging hier teloor.

W.V.d.b.

Joan HEMELS,

Persvrijheid? Antwoord aan uilen en valken,

Nieuwspooortreeks, Wetenschappelijke Uitgeverij, Amsterdam, 1975, 151 blz.

De waarde van dit boek over persvrijheid ligt hoofdzakelijk in het feit dat dit - vaak omstreden - concept uitdrukkelijk in een brede historisch-maatschappelijke context geplaatst wordt en niet in een strict juridische, zoals dit meestal het geval is. Na een overzichtelijke beschrijving van de ontwikkelingen op het gebied van de persvrijheid (met o.a. een interessante visie op de evolutie van het begrip «(druk)persvrijheid» naar «communicatievrijheid»), wijdt de auteur een

aantal beschouwingen aan de hedendaagse problematiek. Hij legt hier vooral de nadruk op de huidige onzekerheid nopens de communicatievrijheid. Deze onzekerheid is voornamelijk het gevolg van de toenemende overheidsbemoeningen met de massamedia en meer bepaald de reeds veel besproken Nederlandse **Nota over het Massamediabeleid** van de minister van CRM (18 maart 1975). Opmerkelijk is het pleidooi van de schrijver voor een subsidiëring van krantenabonnementen («leessubsidie») in plaats van de geplande steun aan de kranten, die o.m. een «leesbelasting» onderstelt.

Hopelijk beerikt deze vlot geschreven en rijk gedocumenteerde studie ook het door haar auteur beoogde doel: een bewustwordingsproces stimuleren bij alle geïnteresseerden, ook - en vooral - bij de niet-rechtstreeks betrokkenen. Hemels zorgde in ieder geval voor voortreffelijk basismateriaal.

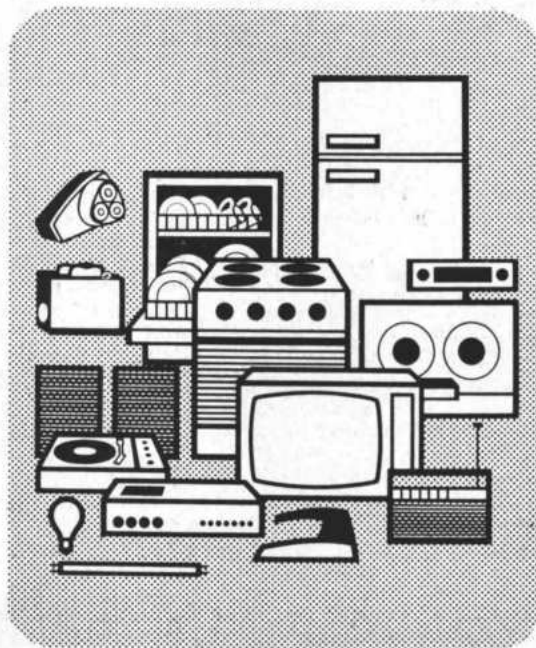
W.V.d.b.

M. ROOY, Prof. mr. dr.,

Kranten, dagbladpers en maatschappij, Wetenschappelijke Uitgeverij, Amsterdam, 1974, 237 blz.

In het inleidend deel (hoofdstukken I tot III) behandelt de gewezen Amsterdamse hoogleraar in de Perswetenschap, de verhoudingen tussen maatschappij en massamedia, tussen diverse massamedia

(ADVERTENTIE)

Een complete gamma ultra-moderne toestellen, ontworpen voor uw vrije tijd en uw comfort. Een niet te vergelijken prijs voor z'n kwaliteit. Een verzekerde naverkoop-dienst en waarborg over de gehele wereld.

PHILIPS

H 14

en tussen de diverse persgenres onderling. Daarop volgt een - sterk politiek georiënteerd - historisch overzicht van de Nederlandse (dagblad-)pers vanaf haar ontstaan tot het begin van de jaren zeventig van deze eeuw (hoofdstukken IV tot IX). Een derde deel is gewijd aan enkele denkbeelden van de auteur over actuele communicatie-politieke problemen en m.n. persconcentratie, overheidsstaun aan de pers en redactionele inspraak (hoofdstukken X en XI).

De voornaamste kwaliteiten van dit vulgariserende werk zijn ongetwijfeld de onderhoudende toon en de eenvoudige taal, die het boek voor niet-ingewijden aantrekkelijk maken. De beoefenaar van de communicatiewetenschap blijft evenwel gedeeltelijk op zijn honger.

Hoewel de auteur zich in de inleiding als «Thorbeekiaanse liberaal» aandient, zullen sommigen het bovendien oneens zijn met Rooy's betrekkelijk behoudsgezinde communicatiepolitieke opties.

L.B.

FILM

Henri RODE,

Les stars du cinéma érotique,

Editions Pac, Parijs, 1976, 290 blz., geïll.

In dit boek behandelt de auteur de erotiek en de pornografie in de film. Op een diachronische manier laat hij de lezer de evolutie van de pornofilm en vooral van de pornosternen meemaken. 1968 betekent voor Rode de definitieve doorbraak van de 'sexuele revolutie', hetgeen zich duidelijk manifesteert in de vloed 'hard-core'-producten, die vanaf dat ogenblik de markt overspoelen. Hij zet zich fel af tegen de anti-pornocampagnes en dito overheidsbesluiten (vooral het antiporno-decreet van 31 oktober 1975 in Frankrijk) door hiertegenover te stellen dat geweld reeds de hele filmgeschiedenis door zonder meer wordt aanvaard en getolereerd.

K.H.

H. G. PFLAUM, R. W. FASSBINDER,
Das bisschen Realität, das ich brauche, Wie Filme entstehen,

Hanser Verlag, München, 1976, 168 blz., geïll.

Tony RAYNS e.a.,

Fassbinder,

British Film Institute, London, 1976, 62 blz.

Pflaum, een Duits filmjournalist, volgde de Fassbinder-Truppe tijdens de opnamen van drie films, zijn 26ste tot 28ste film: «Ich will doch nur, dass ihr mich liebt». «Satansbraten» en «Chinesische Roulette». De naam Fassbinder als mede-auteur van het werk op de omslag vermeld, strookt niet met de werkelijke bijdrage van de

cinéaste die zich beperkte tot de rol van reportage-object en gesprekspartner van de journalist. De werkelijk boeiende informatie over Fassbinders werkwijze anno 1976 kon op enkele pagina's samengevat worden. Pflaum verspeelt vele bladzijden aan te elementaire informatie over het maken van films - men zou dit toch onderhand als bekend mogen veronderstellen! Boeiender is de Britse brochure met studies van Rayns, Elsaesser, Alvarado, Braad Thomsen en Iden, al moeten ook deze auteurs vooral informatie verstrekken aan de Britse lezer/toeschouwer die niet vertrouwd is met Fassbinders films, met Duits theater, film en televisie en met het Duits klimaat. De Fassbinder-studie blijft de snel evoluerende cinéaste achternahtinken.

D.L.

Ron JOHNSON & Jan BONE,

Understanding the film,

National Textbook Company, Skokie, 1976, 247 blz., geïll.

'Understanding the film' is voor de filmleek misschien wel een interessante eerste kennismaking. De filmfreak echter zal met dit werk, dat al te simplistisch en zonder enige diepgang is, weinig nieuwe bevindingen kunnen opdoen.

K.H.

Joseph GOMEZ,

Ken Russel. The adaptor as creator,

Frederick Muller Ltd, Londen, 1976, 223 blz., geïll.

In dit boek wil de auteur de persoonlijke stijl en de benaderingswijze van deze Britse regisseur voor iedereen verstaanbaar maken. Hij zet zich fel af tegen de negatieve uitspraken van de filmcritici, die volgens hem het werk van Russell verkeerd begrijpen.

K.H.

Martin SKILES,

Music scoring for TV & Motion Pictures,

Tab Books, Blue Ridge Summit, 1976, 261 blz.

Muziek in de film en in de TV-feuilletons is een onderwerp waaraan al te weinig aandacht wordt besteed. Dit boek is een erg geslaagde poging om deze leemte op te vullen. De auteur, zelf een filmcomponist, is met dit werk erin geslaagd de lezer bewust te maken welke plaats de muziek inneemt in het filmproductiegebied. Volgens de auteur is in het filmproductieproces steeds een brede communicatiekloof blijven bestaan tussen producent/regisseur en componist. Met de gewijzigde Hollywoodstructuur is de positie van de componist erg veranderd. In het studiosysteem had elke grote filmmaatschappij een 'general music director' onder contract. Met de toenemende 'independent'-producties wordt voor elke film een beroep gedaan op een free-lance componist.

Vervolgens geeft Skiles een duidelijke analyse van de wijze waarop binnen het

filmproductieproces het creëren van filmmuziek precies verloopt. Door het behandelen van de Amerikaanse wetgeving inzake muzikauteursrechten en door een aantal prominente film- en TV-componisten zelf aan het woord te laten over de bestaande moeilijkheden en problemen, is het de auteur erg goed gelukt de film- en TV-muziek in haar diverse facetten te belichten.

K.H.

Joris IVENS,

Die Kamera und ich. Autobiografie eines Filmers,

Rowohlt, Reinbek bei Hamburg, 1974, 224 blz., geïll.

Klaus KREIMEIER,

Joris Ivens. Ein Filmer an den Fronten der Weltrevolution,

Oberbaum, Berlin, 1976, 158 blz., geïll.

De politieke evolutie van Joris Ivens loopt parallel met de klassenstrijd en de anti-imperialistische bevrijdingsoorlogen van deze eeuw. De grote mijnstaking van 1933 in de Borinage, de Spaanse burgeroorlog, de Chinese vrijheidsstrijd tegen de Japanners, de eerste jaren van de socialistische opbouw in Bulgarije, Polen en Tsjecho-Slowakije, de rol van de vrouw in de sociale strijd, het postrevolutionaire Cuba, de strijd van de Indochinese volkeren tegen het USA-imperialisme en de Chinese culturele revolutie; al deze evenementen en nog veel meer zijn door Ivens op celluloid vastgelegd. Dit op een wijze die zelfs bij burgerlijke filmcritici bewondering afdwingt.

In zijn autobiografie stelt Ivens duidelijk dat vorm en inhoud dienen samen te gaan; maar de technische perfectie moet slechts nagestreefd om een inhoud of idee te propageren. Velen beschouwen hem dan ook als één van de belangrijkste representanten van de politieke documentaire film.

In zijn autobiografie schrijft deze Nederlandse politieke filmer op een boeiende en soms relativerende wijze over zijn leven en films. Het boek stopt in 1966 en wordt afgesloten met een gedetailleerde filmografie.

Kreimeier gaat niet chronologisch, maar eerder thematisch te werk. Vooral Ivens' politieke overtuiging en zijn visuele zeggingskracht interesseren de auteur. Ook wordt veel aandacht besteed aan zijn (voorlopig) laatste film, 'Hoe Yu Kong de bergen verzette', een twaalfdelige filmcyclus over de Chinese revolutie.

J.S.

Charles BOOST,

Het filmjournaal. Kroniek van gemiste kansen,

Wetenschappelijke Uitgeverij, Amsterdam, 1975, 88 blz., geïll.

'De tragiek van het filmjournaal is geweest, dat het pas belangrijk werd toen het er niet meer was.' Een tikkeltje weemoedig gaat Charles Boost in dit deel van de Nieuwspoorreeks («Een serie monografieën die wil bijdragen tot discussie en opinievorming op het gebied van

communicatie en publiciteitsmedia.» op zoek naar de oorzaken voor dit verdwijnen. De definitieve doodsteek werd gegeven met de opkomst van het televisienieuws, maar reeds vroeger waren er tekenen van aftakeling. Het overbenadrukken van 'soft news'-items (sensatie, sport...), het overjaarse karakter van sommige actuele feiten, de stereotiepe benaderingswijze, de vervalsingen, de weinig professionele aanpak ... allemaal feiten die erop wijzen dat het filmjournaal weinig overlevingskansen had.

Charles Boost geeft een beknopt overzicht van het ontstaan en de evolutie van het filmjournaal in Frankrijk, Amerika, Engeland, Nederland en Duitsland. Vooral interessant is de uitweiding over het concept van 'The March of Time' - een combinatie van nieuws en documentaire, of een verstaanbare presentatie van ingewikkelde themata - dat inspirerend gewerkt heeft voor heel wat weekbladen, waaronder Time, Der Spiegel, Newsweek...
J.S.

TELEVISIE

Constantin VON BARLOEWEN und Hans BRANDENBERG (Hrsg.),
Talk Show. Unterhaltung im Fernsehen Fernsehunterhaltung ?,
Carl Hanser Verlag, München, 1975, 169 blz., geïll.

Het fenomeen van de uit de USA overgewaaiden Talk-Shows begint stilaan de Westeuropese televisieprogrammatie in te palmen. De redenen voor het succes zijn in de eerste plaats economisch: de productie van een Talk-Show kost relatief weinig en blijkt uiterst geschikt voor adverteerders. Daarbij bevat de Talk-Show alle ingrediënten van het medium TV: een combinatie van informatie en ontspanning, opgebouwd rond een bekend personage, de behoefte van de kijker tot identificatie en voyeurisme, de geënsceeneerde spontaneïteit... Dit werk levert een verdienstelijke poging om de Talk-Show massacommunicatief en maatschappelijk te situeren.

J.S.

A.E. HOTCHNER,
Doris Day,
In den Toren, Baarn, 1976, 329 blz., geïll.

Mies BOUWMAN en J. VAN DEN BERG,
Mies, 25 1/2 jaar TV. Omzien in verbazing,
L.J. Veen, Wageningen, 1977, 192 blz., geïll.

Beide boeken spelen handig in op de story-achtige nieuwsgierigheid van de goegemeente. Doris Day bracht het van eenvoudig nachtclubdanceresje tot film- en TV-ster; Mies Bouwman van omroepster tot één van Nederlands bekendste TV-personages. Alhoewel Doris steevast opgezadeld zit met het Symbool van de Amerikaanse Maagd was haar leven niet al rozegeur en maneschijn, en ook Mies kon de hoogste roem slechts oogsten na veel ontberingen en opofferingen. De boekjes kunnen door de versuften kijker ter hand genomen worden tussen twee

programma's van hun idool door, maar voor ons hoeft het niet.

J.S.

Roberto FAENZA,
Wir fragen nicht mehr um Erlaubnis. Handbuch zur politischen Videopraxis,
Basisverlag, Berlin, 1975, 160 blz., geïll.

Dit werk is een vertaling van de in 1973 verschenen Italiaanse originele versie: «Senza Chiedere permesso-come rivoluzionare l'informazione». In een duidelijke,

(ADVERTENTIE)

voor iedereen verstaanbare taal, tracht de auteur de vele mogelijkheden van video als alternatief medium en als middel tot demystificering van de traditionele, verticaal gestructureerde media in het licht te stellen.

K.H.

Paul YERBIC,
Les animations simples pour la vidéo éducative,
Agence de Coopération Culturelle et Technique, Paris, 1976, 144 blz., geïll.

Herkenrodesingel 10,
3500 Hasselt - Tel. 011-22.59.11

HET BELANG VAN LIMBURG

het grootste regionale dagblad
in België, meer dan
dagelijks 300.000 lezers

10 reclame-weekbladen
gratis in alle bussen
264.623 eks.

Concentra Grafic

voor drukwerken met standing

Concentra Post

distributie reclamefolders
wekelijks huis aan huis in gans
limburg

magazine
voor informatie en reclame
in offset met 4 kleuren
gratis in alle bussen
195.536 eks.

Het gebruik van de video in onderwijs en vorming staat nog in zijn kinderschoenen. Yerbic wil de reeds lang gekende technieken uit de animatiefilm vertalen naar de videopraktijk. Naast de animatietechnieken (zoals de cutting, de rits, de traveller, de technamotion en de optische effecten) worden ook typische animaties voor video (bijvoorbeeld de zoom, de elektronische découpage en de inversie) gedemonstreerd. Yerbic heeft op dit vlak een jarenlange ervaring opgedaan in een aantal ontwikkelingslanden. Het boek is op de praktijk gericht en ook voor amateurs interessant.

J.S.

MASSACULTUUR

C.W.E. BIGSBY (ed.),
Approaches to Popular Culture,
Edward Arnold Ltd., London, 1976, 280 blz.
geïll.

In deze door Bigsby samengestelde en ingeleide reader over 'popular culture' zijn twee problemen latent aanwezig: de afwezigheid van een theoretische en operationele definitie en de moeilijkheid en noodzaak om popular culture interdisciplinair te benaderen.

Vandaar dat men in een eerste deel het subject zowel historisch, sociologisch, structuralistisch, linguïstisch als marxistisch analyseert. In al deze bijdragen komt tot uiting dat popular culture een aspect van communicatie is dat vaster vormen heeft aangenomen naarmate de mens in samenhang met de technologische ontwikkeling een nieuwe cultuur schept. Zev Barbu, die het fenomeen sociologisch onderzoekt, maakt hierbij een onderscheid tussen een traditionele popular culture en een popular culture van de moderne maatschappij. Beide vormen komen gelijktijdig voor en dienen op drie punten geanalyseerd: in hun relatie tussen klasse en cultuur, tussen de producent en zijn product en tussen de basis (de economische instituties) en de bovenbouw (de culturele produktie).

In een tweede deel worden een aantal kritieken vanuit de praktijk geformuleerd. Naast essays over de sociale impact van TV-comedies, de invloed van de blues op de Europese popular culture, de Amerikaanse popular culture in de dertiger jaren en de politieke gevolgen van Watergate, zijn de bijdragen over de emotionele structuur en de ideologische functie van geweld op het scherm (toegepast op 'A Clockwork Orange') en de dilemma's van communicatoren in hun omroepwerk vermeldenswaard.

Het middengedeelte wordt opgevuld door Bill Owens met een serie foto's van Amerikaanse groepen en gebruiken die de dagelijkse realiteit visueel vastleggen.

J.S.

Joan HUBER, ed.,
Changing Women in a Changing Society,
The University of Chicago Press, Chicago
en London, 1973 295 blz.

Dit boek is een verzameling van artikels, die vooraf reeds werden gepubliceerd in een themanummer van The American Journal of Sociology. Elk van de essays, van de hand van vooraanstaande, meestal vrouwelijke sociologen, belicht één aspect van de status van de vrouw in de hedendaagse Amerikaanse samenleving. Vermeldenswaard zijn een uitstekende analyse van de oorsprong van de vrouwenbeweging door feministe Jo Freeman, een overzicht van het onderzoek betreffende rolpatronen van de hand van Arlie Russel Hochschild en een bespreking door Carol Ehylich van een selectie van artikels en boeken, die van betekenis zijn voor de studie van de vrouwenzaak. Een waardevolle referentiebron.

M.C.

Hermann K. EHMER (Hrsg.),
Visuelle Kommunikation. Beiträge zur Kritik der Bewusstseinsindustrie,
Verlag M. Dumont, Schauberg, 1975, 393 blz., geïll.

In de 15 artikels van dit werk gaat men er van uit dat het overwicht van optische massamedia als fotografie, geïllustreerde pers, televisie, film, reclame, strips... in de laatburgerlijke maatschappij consequenties heeft voor de beeldende kunst. Deze verliest haar expliciete functie: ze is niet meer dan één van de vele vormen waarin maatschappelijk bewustzijn visueel wordt veruitwendigd en gereproduceerd. Aan de regels en wetten van de kapitalistische markt kan ze zich evenmin onttrekken als de andere takken van de 'bewustzijnsindustrie'.

Aangezien de kunst slechts een onderdeel is geworden van de complexe cultuurindustrie, dient een kritische dialectiek te worden ontwikkeld, die visuele communicatie in de totale maatschappelijke samenhang tot haar object maakt. Waar het volgens de auteurs op aankomt is de hedendaagse kunst op haar ideologische voorstellingen te analyseren; en deze als verkeerd bewustzijn van een verkeerde maatschappij te bekritisieren.

J.S.

Georg SEESSLEN en Bernt KLING,
Unterhaltung. Lexikon zur populären Kultur,
Rowohlt, Reinbek bei Hamburg, 1977, 310 blz. en 327 blz., geïll.

«Meer dan kunst en 'de' literatuur, meer dan theater, opera en concerten, meer dan filosofie en wetenschap beïnvloeden de massamedia, die onze arbeidsvrije tijd opvullen met goedkoop amusement, het culturele klimaat. Hoe vrij een maatschappij is, hoe onzeker of hoe veilig de mensen zich voelen, welke morele principes door de wet het samenleven bepalen - dat alles laat zich in het amusement en zijn mythes aflezen. In dit goedkope amusement spiegelen zich onze noden, angsten, behoeften, wensen en dromen. Het amusement reflecteert onze levenswijze.» Vanuit deze vaststelling vertrekken de auteurs bij de samenstelling van dit tweedelig lexikon voor de populaire cultuur. In een eerste band komen achtereenvolgens aan

bod: de western, science-fiction, horror, misdaad en avontuur. De tweede band is samengesteld rond comics, romantiek, heimat en gezin, sport en spel, en sex. Steeds wordt elk thema eerst in zijn totaliteit behandeld. Hierbij wordt dieper ingegaan op de maatschappelijke ontstaansgeschiedenis van elk amusementsgenre, de 'boodschappen' die het overbrengt, de technische en wetenschappelijke factoren die hierbij een rol spelen en de achterliggende economische belangen. Daarna worden de voornaamste figuren en items per genre uitvoerig belicht. Een uiteraard beperkte steekproef bewijst de degelijkheid en actualiteitswaarde. Een handig personen- en zaakregister verhogen de praktische bruikbaarheid. Aanbevolen.

J.S.

MASSACOMMUNICATIE

Sepp HORLAMUS (ed.),
Mass Media in C.M.E.A. Countries,
International organization of journalists,
Prague, 1976, 255 blz.

Tot voor kort was er geen degelijk materiaal over de massamedia in de socialistische landen voorradig. Dit boek heeft deze leemte opgevuld en wordt door de UNESCO dan ook ten zeerste aanbevolen. Naast een overzicht van de geschiedkundige ontwikkeling van de massamedia, krijgt men actuele informatie over de landelijke en regionale kranten, weekbladen en tijdschriften (met inbegrip van titels, uitgevers, onderwerp en oplage), alsmede documentatie over de persagentschappen en over de structuur en werking van radio en televisie. Van een aantal landen zijn ook de statuten van de journalistenorganisatie opgenomen. Achtereenvolgens komen aan bod: Tsjecho-Slowakije, de DDR, Hongarije, de Volksrepubliek Mongolië, Bulgarije, Polen, Cuba, Roemenië en de USSR. Hopelijk zal dit werk een aantal (bewust in stand gehouden) misverstanden over de socialistische media wegwerken.

J.S.

Josef KOPPERSCHMIDT,
Allgemeine Rhetorik. Einführung in die Theorie der Persuasiven Kommunikation,
Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart, 1973,
216 blz.

De «doornroosjeslaap» van de retoriek is voorbij, gezien vanuit verschillende wetenschapsgebieden een nieuwe intensieve belangstelling groeit. In tegenstelling tot opvattingen over retoriek als techniek van het spreken is voor Kopperschmidt de retoriek gebouwd op een systematische reflectie over de persuasieve communicatie, die tot stand komt door een intersubjectief elkaar verstaan en gemotiveerd wordt door overtuigende argumentatie. Communicatieve competentie, argumentatie en persuasieve strategie zijn sleutelbegrippen in de retoriek als normatieve wetenschap, waartoe dit boek een grondige inleiding wil zijn en is.

A.H.